

ข้อเสนอของเครือข่ายนิรโทษกรรมประชาชน

ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

จากการติดตามของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ในเดือนพฤษภาคม 2567 พบว่ายังคงมีผู้ถูกคุมขังในเรือนจำจากการแสดงออกทางการเมือง หรือมีมูลเหตุเกี่ยวข้องกับการเมือง รวมจำนวนอย่างน้อย 44 คนทั่วประเทศ (เป็นคดีมาตรา 112 จำนวน 26 คน) แยกเป็น

1. ผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับการประกันตัวระหว่างการต่อสู้คดี อย่างน้อย 26 คน (เป็นคดีตามมาตรา 112 จำนวน 17 คน)
2. เยาวชน 1 คน ถูกคุมขังในสถานพินิจฯ ตามคำสั่งมาตรการพิเศษแทนการมีคำพิพากษาของศาลในคดีมาตรา 112
3. ผู้ต้องขังที่คดีถึงที่สุดแล้วถูกคุมขังในเรือนจำ จำนวนอย่างน้อย 17 คน (เป็นคดีตามมาตรา 112 จำนวน 8 คน)

สำหรับภาพรวมของการดำเนินคดีทางการเมืองเดือนเมษายนที่ผ่านมา มีคดีทางการเมืองเพิ่มขึ้นไม่มากนัก โดยมีคดีมาตรา 112 เพิ่มขึ้น 2 คดี แต่ในคดีเดิมนั้น มีทั้งคดีที่อัยการทยอยสั่งฟ้อง และศาลมีคำพิพากษา โดยในเดือนที่ผ่านมา มีคำพิพากษาคดีในข้อหาอื่นอีกอย่างน้อย 2 คดี ส่งผลให้มีผู้ถูกคุมขังในเรือนจำเพิ่มอีก 1 คน ได้แก่ กรณีของพรชัย ที่จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนคดีจากการชุมนุมอื่น ๆ จากช่วงปี 2563-65 ก็ยังมีการสืบพยานต่อเนื่อง และศาลมีคำพิพากษาคดี พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ออกมาอีก 4 คดี มีทั้งยกฟ้อง-เห็นว่ามีความผิด

อีกทั้ง ตั้งแต่เริ่มการชุมนุมของ “เยาวชนปลดแอก” เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2563 จนถึงวันที่ 30 เมษายน 2567 มีประชาชนที่ถูกดำเนินคดีจากสถานการณ์ชุมนุมและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไปแล้วอย่างน้อย 1,954 คน ในจำนวน 1,295 คดี เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติคดีกับในช่วงเดือนมีนาคม มีคดีเพิ่มขึ้น 2 คดี

จากจำนวนคดี 1,295 คดีดังกล่าว มีจำนวน 561 คดี ที่สิ้นสุดไปแล้ว เท่ากับยังมีคดีอีกกว่า 734 คดีที่ยังดำเนินอยู่ในกระบวนการชั้นต่าง ๆ

แนวโน้มการดำเนินคดีในช่วงเดือนเมษายน 2567 ที่ผ่านมา มีสถานการณ์สำคัญ

1. คดี ม.112 ใหม่ 2 คดี แนวโน้มเพิ่มในพื้นที่ภาคใต้ และยังคงทยอยมีผู้ถูกคุมขังเพิ่ม
2. ไม่มีคดีชุมนุมเกิดขึ้นใหม่ แต่คดีเดิม ศาลสืบพยาน-มีคำพิพากษาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับในภาพรวมสถานการณ์การยื่นประกันผู้ต้องขังคดีทางการเมืองที่อยู่ในระหว่างต่อสู้คดี มีแนวโน้มที่จะแย่งอย่างต่อเนื่อง โดยตลอด 4 เดือน (มกราคม - เมษายน) ที่ผ่านมา มีการยื่นขอประกันตัวผู้ต้องขังในคดีการเมืองทั้งหมด 45 ครั้ง แบ่งเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 112 และ มาตรา 116 รวม 36 ครั้ง คดีที่สืบเนื่องมาจากเหตุระเบิด - วางเพลิง 9 ครั้ง และคดีละเมิดอำนาจศาล 1 ครั้ง ในจำนวนทั้งหมดนี้ ไม่มีศาลได้อนุญาตให้ประกันผู้ต้องขังคดีทางการเมืองแม้แต่รายเดียว

ข้อเสนอของเครือข่ายนิรโทษกรรมประชาชนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้อเสนอที่ 1 การนิรโทษกรรมประชาชนทุกข้อหา ทุกคดี ไม่มีข้อยกเว้น

1.1 ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนำเรื่องเข้าหารือในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อเร่งพิจารณาออกพระราชบัญญัติให้นิรโทษกรรมก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ช่วงการรณรงค์หาเสียงสมัครเข้าเป็นสมาชิกคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติก่อนการเลือกตั้งในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 เพื่อยุติการดำเนินคดีต่อประชาชนที่สืบเนื่องจากการชุมนุมและความขัดแย้งทางการเมืองแบบ “ไม่แบ่งสี” “ไม่แยกฝ่าย” ทุกข้อหา ทุกคดี ไม่รวมเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้ความรุนแรงสลายการชุมนุม เกินกว่าเหตุ ผู้ก่อกบฏทำรัฐประหาร

1.2 ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคประชาชนที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน แลกเปลี่ยนในนามของพรรคประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าจะลงมติรับร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมประชาชนเพื่อยุติการดำเนินคดีจากการแสดงออกทางการเมืองทุกคดี รวมถึงคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ด้วย

1.3 ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาอย่างเร่งด่วนในการยุติการดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกดำเนินคดีและ/หรือแจ้งข้อกล่าวหาอันเนื่องมาจากการเข้าร่วมการชุมนุมหรือแสดงออกทางการเมือง ในช่วงระหว่างวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึงปัจจุบัน ในข้อหาข้างต้นและข้อหาที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะคดีนั้นจะอยู่ในระหว่างการสอบสวน การพิจารณาของอัยการหรือศาล หรือเป็นคดีที่สิ้นสุดแล้ว

1.4 มาตรการที่กระทรวงยุติธรรมสามารถทำได้ทันทีก่อนการผ่านร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมประชาชน คือ ดำเนินการเจรจากับสำนักงานอัยการสูงสุดและอัยการสูงสุด เพื่อให้อัยการชะลอการสั่งฟ้องคดีที่มีมูลเหตุจูงใจทางการเมืองได้ หรือให้ใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีโดยใช้อำนาจตามพ.ร.บ.องค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 21

ข้อเสนอที่ 2 การคืนสิทธิประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดี

2.1 ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกันสิทธิการประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดีของนักกิจกรรมทางการเมือง เพราะเรื่องนี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights-UDHR) ข้อที่ 11 ระบุว่า ‘มนุษย์ทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์เกินกว่าศาลจะตัดสิน’ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญไทย มาตรา 29 วรรค 2 ที่ระบุว่า หากเป็นคดีอาญาให้สันนิษฐานก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด หมายความว่าก่อนจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนเขาเป็นผู้ทำผิดไม่ได้ แต่ปัจจุบันพบว่าเรื่องนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างจริงจัง

2.2 ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นตัวกลางในการสร้างพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อหาทางออกระหว่างตัวแทนผู้ถูกดำเนินคดีจากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและภาคประชาชน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด เพื่อสร้างความเข้าใจกันในเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับการให้ประกันตัวหรือไม่ให้ประกันตัว และหาทางสร้างเงื่อนไขที่เข้าใจตรงกันเพื่อให้ผู้ต้องขังมีโอกาสได้รับประกันตัวและศาลยุติธรรมก็มีหลักประกันในการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามสมควร อย่างเช่นการให้ภาคประชาชนได้ไปมีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

ข้อเสนอที่ 3 การช่วยเหลือให้ผู้ถูกคุมขังในคดีการเมืองมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.1 ขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์อำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่คุมขังให้กับผู้ต้องขัง ตัวอย่างเช่น การให้ผู้ต้องขังในคดีจากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ถูกคุมขังอยู่ในสถานที่เดียวกัน หรือในสถานที่ที่ผู้ต้องขังร้องขอ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ถูกกักขังด้วยการแจ้งคดีความดำเนินคดีในจังหวัดห่างไกลจากภูมิลำเนาหรือข้ามภูมิภาค ให้ย้ายผู้ถูกคุมขังเหล่านั้นกลับมาคุมขังในพื้นที่ภูมิลำเนาของผู้ต้องขัง หรือมาอยู่ด้วยกันหรือให้ผู้ที่ถูกดำเนินคดีและขังทางไกล ได้ย้ายมาอยู่ในภูมิลำเนา ผู้ต้องขังในความนี้หมายถึงผู้ต้องขังในคดีที่ถึงที่สุดและยังไม่ถึงที่สุด

3.2 ขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์อำนวยความสะดวกเรื่องการเยี่ยมญาติ ขอให้ยกเลิกระเบียบกรมราชทัณฑ์ที่จำกัดสิทธิการเยี่ยมผู้ต้องขัง โดยให้สิทธิเฉพาะบุคคลที่อยู่ในรายชื่อ 10 คน ให้แก้ไขใหม่เป็นการอนุญาตให้ญาติเพื่อน คนใกล้ชิด หรือบุคคลอื่นใดเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังก็ได้ ภายใต้ความยินยอมของผู้ต้องขังโดยไม่จำกัดจำนวนบุคคลที่มีสิทธิเข้าเยี่ยม อีกทั้งต้องรับประกันว่าบุคคลภายนอกจะสามารถเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังทุกคน 6 วันต่อสัปดาห์หรือทุกวันทำการปกติรวมถึงในวันเสาร์ด้วย ผู้ต้องขังสามารถรับการฝากเงินหรือสิ่งของจากบุคคลภายนอกได้ ภายใต้ความยินยอมของผู้ต้องขัง

3.3 ขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์อำนวยความสะดวกในการสื่อสารผ่านจดหมายถึงผู้ต้องขัง โดยไม่กีดกันเคาเรนในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเร่งพัฒนาระบบ Domimail ให้รองรับในทุก ๆ เรือนจำทั่วประเทศ รวมถึงการลดค่าธรรมเนียมในการใช้งานระบบ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องขังในเรือนจำได้

3.4 ขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ทบทวนและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้การรักษาพยาบาลภายใต้สังกัดกรมราชทัณฑ์ โดยประสานความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข ขอให้จัดซื้อเครื่องมือทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการให้การรักษ เพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ จัดฝึกและอบรมอาสาสมัครโทษให้มีความเข้าใจและมีศักยภาพในการดูแลผู้ป่วยได้เบื้องต้น ขอให้รับรองสิทธิที่จะเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพของผู้ต้องขังโดยผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยต้องได้รับการรักษาและเข้าถึงยาโดยเร็ว หากมีอาการเจ็บป่วยที่เกินศักยภาพของสถานพยาบาลในเรือนจำ หรือโรงพยาบาลราชทัณฑ์ต้องได้รับการส่งตัวออกไปรักษายังโรงพยาบาลภายนอกที่มีศักยภาพโดยเร็ว